

Asia: VN/23753/2021

Lausuntopyyntö sosiaalisen luototuksen uudistamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin hyvinvointialueen lausunto

Laki sosiaalisesta luototuksesta tuli voimaan 1.1.2003 (1133/2002) ja sen käyttöönotto on ollut kunnille vapaaehtoinen tehtävä. Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Esitysluonnoksessa ehdotetaan sosiaalisesta luototuksesta annetun lain (1133/2002) muuttamista siten, että sosiaalisen luototuksen järjestämisestä tulisi hyvinvointialueen lakisääteinen tehtävä.

Ehdotus sosiaalisen luototuksen järjestämisen muuttamisesta aiempaa velvoittavammaksi perustellaan esitysluonnoksessa sillä, että nykyisellään palvelu ei ole yhdenvertaisesti saatavilla, kun vain osa kunnista on päättänyt ottaa sosiaalisen luototuksen käyttöön. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan ylivelkaantumisen estämiseksi lakiin lisättäväksi uusia säännöksiä sosiaalisen luoton luotonsaajalle myönnettävistä vapaakuukausista ja maksuvapautuksista sekä sosiaalista luottoa koskevista sopimuksista sekä annettavasta taloudellisesta neuvonnasta ja ohjauksesta. Esitysluonnoksen mukaan hyvinvointialueen sosiaalisen luotonantotoiminnan toimintamenot katettaisiin sille hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain nojalla tulevalla rahoituksella, kun taas hyvinvointialueen sosiaalisessa luotonantotoiminnassa tarvitseman luottopääoman menot katettaisiin esitysluonnoksessa ehdotetun uuden säännöksen nojalla myönnettävällä kertaluonteisella valtionavustuksella.

Lapin hyvinvointialue pitää tärkeänä sitä, että sosiaalisen luototuksen lainsäädäntö selkeytetään. Lakisääteisyys selkeyttäisi Lapin hyvinvointialueen näkökulmasta sosiaalisen luototuksen järjestämistä. Lapin hyvinvointialueen kunnista (21 kuntaa) sosiaalinen luototus on käytössä

Kemissä, Kittilässä, Rovaniemellä ja Torniossa. Sosiaalisen luototuksen kokonaistarpeen arvioiminen koko hyvinvointialueella on em. seikoista johtuen siten vaikeaa.

Sosiaalinen luototus on näissä neljässä kunnassa osa sosiaalihuollon kokonaisuutta. Olennainen osa sosiaalisen luototuksen prosessia ja sen eri vaiheita on jo tällä hetkellä asiakkaalle annettava ohjaus ja neuvonta. Esitysluonnoksessa luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalihuollon ammattihenkilön kanssa, kun luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt hyvinvointialueelta, luotonsaajalle on järjestettävä neuvontaa ja ohjausta 7 a, 7 b ja 8 §:n mukaisissa tilanteissa ja luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan 4-5 §:n mukaisesti on varmistuttava siitä, että luotonhakija on ymmärtänyt luoton saamiselle asetettavat ehdot ja sen myöntämisestä seuraavat velvoitteet. Sosiaalisesta luototuksesta annettuun lakiin ehdotetut lisäykset ovat tarpeellisia, koska kunnissa on tällä hetkellä erilaisia vakiintuneita toimintakäytäntöjä asiassa. Esitysluonnoksessa esitetyt tarkennukset ovat perusteltuja.

Lapin hyvinvointialue pitää perusteltuna, että valtionavustuksena turvataan riittävä luottopääoma sosiaalista luototusta koskevan toiminnan käynnistämiseen. Lisäksi toiminnan käynnistämisestä aiheutuvat muu kulut tulisi valtionavustuksena korvata ja turvata näin toiminnan käynnistämiseen tarvittavat riittävät resurssit. Erityisesti tulisi selkeyttää valtionavustuksen sisällöt siten, että avustukset koskevat sekä luottopääomamenoja että myös sosiaalisen luototuksen käynnistämisestä aiheutuvia menoja.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan sosiaalisesta luototuksesta annettuun lakiin lisättäväksi uusia säännöksiä mm. vapaakuukausien (7 a §) ja maksuvapautuksen (7 b §) myöntämisestä asiakkaalle tämän hakemuksesta. Sosiaalipalvelujen antaminen perustuu sosiaalihuoltolain 45 §:n mukaan palveluista tehtäviin hallintopäätöksiin. Esitysluonnoksesta ei selviä se, että tuleeko viranomaisen antaa asiassa hallintopäätöksiä asiakasprosessin eri vaiheissa ja miten muutokset mm. vaikuttavat sosiaalisen luototuksen sopimuksen sisältöihin ja muihin ehtoihin. Näitä kohtia tulisi laissa täsmentää.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmat on nostettu hyvin esille esitysluonnoksessa ja on tärkeää varmistaa yhdenvertaisuuden toteutuminen joka tasolla. Paitsi, että sosiaalisen luototuksen järjestämisestä tulisi hyvinvointialueen lakisääteline tehtävä, olisi yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltua yhdenmukaistaa sosiaalisen luototuksen myöntämiskriteerit ja luoda jatkossa yhdenmukainen valtakunnallinen ohjeistus.

4.7.2022

Mirja Kangas

Lapin hyvinvointialue, vastuvalmistelija

Alaraudanjoki Päivi
Lapin hyvinvointialue